

Vindkraft vid Norra Bohult

Arkeologisk utredning inför vindkraftsetablering inom
fastigheten Norra Bohult 1:2 m fl, Anderstorps socken i
Gislaveds kommun, Jönköpings län

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten

INLEDNING

Med anledning av planerad vindkraftsetablering har Jönköpings läns museum genomfört en särskild arkeologisk utredning, etapp 1, inom Norra Bohult 1:2 mfl i Anderstorps socken. Den särskilda utredningen omfattade cirka 42 hektar fördelade på tre verksplatser samt en cirka 300 meter lång och 50 meter bred korridor för ny anslutningsväg.

Det aktuella området består till största delen av blockrik moss- och moränmark. Utredningsområdet avgränsas i öster av Härerydsmossen och i väst och sydväst av den mindre Björnömossen.

Den planerade etableringen berör huvudsakligen utmarksområden för byarna Norra Bohult, Mjärhult, Stenbrohult och Fifflyrd (numera Stjärnehult). Arkiv- och kartstudierna visade att, förutom för Norra Bohult, finns inga skriftliga belägg som är äldre än cirka 1800. Äldsta belägg för namnet Bohult är från 1560 då namnet skrivs Boaltt.

ANSLUTNINGSVÄGEN

Den planerade anslutningsvägen berör Norra Bohult och enligt Laga skifteskarta från 1867 (Lantmäteriet 06-anj-52) ska tre ekonomibyggnader stått inom vägkorridoren (se fig 2). Vid inventeringen hittades inga spår av dessa byggnader. Enligt den tidigare gårdsägaren, Per Pettersson, har inga husgrunder observerats inom planområdet under de senaste 70 åren. Möjliga terrasserings- och husgrunder finns däremot norr om vägen samt på platsen för gårdens huvudbyggnad, 30-100 meter öster om planområdet. På grund av tidsbrist och att området låg inom befintlig gård har området inte inventerats närmare. Den planerade vägen går i övrigt genom ett vattensjukt skogsområde söder om åkermarken.

LOKALERNA FÖR VINDKRAFTVERKEN

Inom de tre planerade verksplatserna påträffades, förutom tidigare kända torplämningar, spår av utmarksaktiviteter i form av kolbottnar. Dessa var runda, 10–17 meter i diameter, och hade etablerats på de fåtaliga stenfria ytorna i området. Torplämningarna bestod av stengrunder med spismursrösen, en ladugårdsgrund med delvis kvarstående västgavel upp till 1,4 meters höjd (raå 80) och källaruiner (raå 60 och 61). Runt de tre torpen från 1800-talet fanns röjda ytor (åkrar/ängar) samt ett antal röjningsrösen av sentida typ – runda till oregelbundna i plan och toppiga i profil. Rösen var 2–5 x 3–12 meter stora och 0,4–1,3 meter höga.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Den planerade anslutningsvägen över gårdstomten vid norra Bohult bör flyttas längre västerut då vägkorridoren går genom inägomarken med anor från 1500-talet. Bästa lösningen vore om den nya vägen kunde ansluta till befintlig väg väster om det vita bostadshuset och därefter följa den planerade korridoren.

Vid de tre verksplatserna behövs enligt läns museets bedömning inga fler antikvariska insatser. Inga tidigare okända fornlämningar påträffades vid utredningen och de sedan tidigare kända kulturhistoriska lämningarna (RAÅ 60, 61 och 80) består av torp som etablerades under 1800-talet och var i bruk som längst till 1930-talet. De påträffade kolbottnarna representerar med största sannolikhet sentida utmarksnäringar och kan knytas till torpen. Torpen ligger i första hand i utkanterna av utredningsområdet, eller till och med helt utanför och bör därför kunna bevaras.

Länsmuseet och länsstyrelsen har samrått angående åtgärdsförslagen.

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

Dnr: 292/2010	Dnr enl Lst beslut: 431-5383-10	Rapport: 2011:27
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Gislaved
Socken: Anderstorp		Trakt/kvarter/fastighet: Norra Bohult 1:2, 1:3 mfl
Ekonomisk karta: 6D 1e		Fornl nr: 60,61, 80
N: 6353956		E: 419930
Nivå – lägsta: 170möh -högsta: 195 möh		

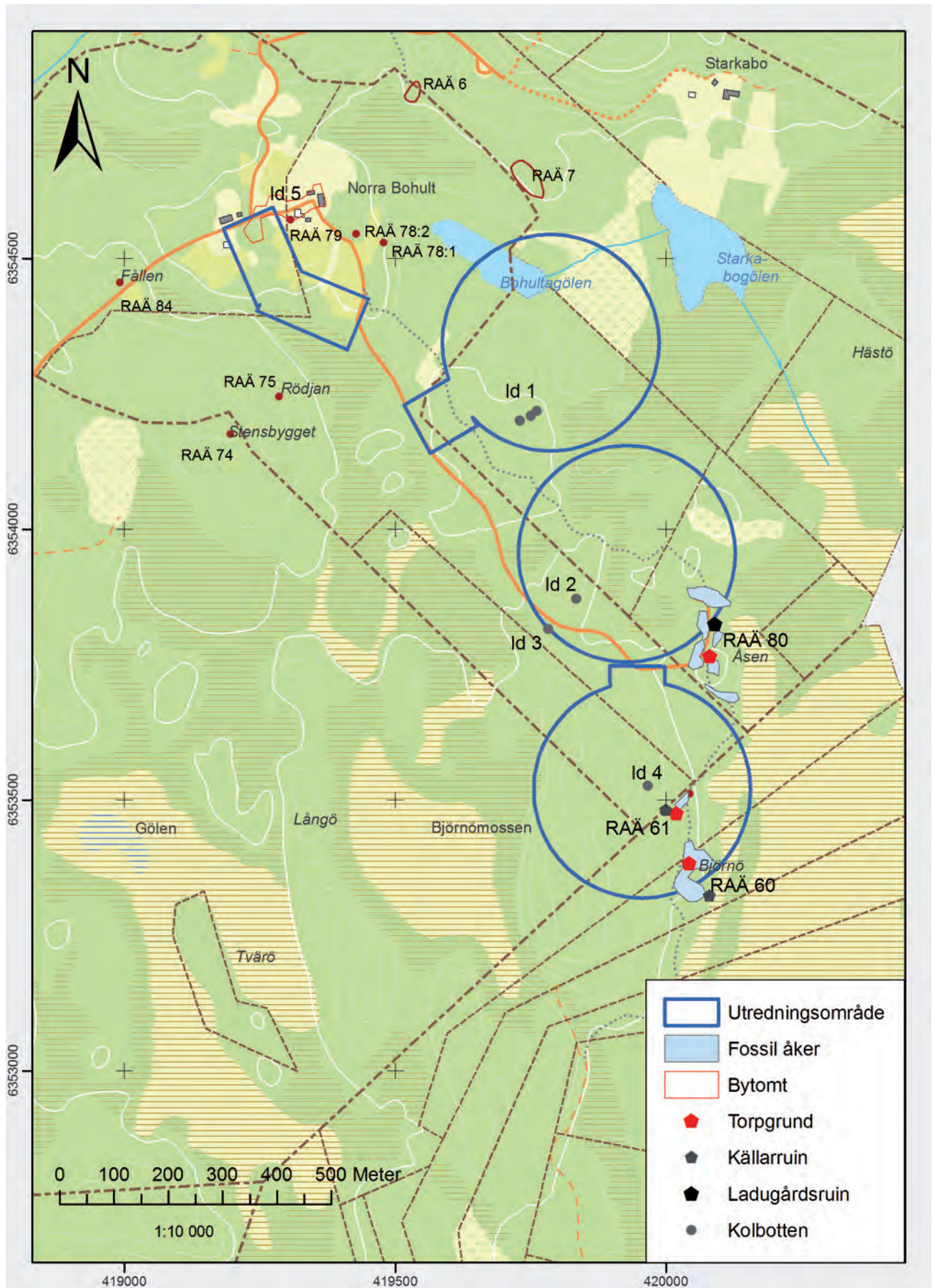
UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

Typ av exploatering: Vindkraft				
Typ av undersökning: Särskild arkeologisk utredning, etapp 1				
Uppdragsgivare: H2 Vind AB			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Ann-Marie Nordman			Fältarbete from 2011-04-07 tom 2011-04-11	
Antal arbetsdagar i fält: 3				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m ²	Schaktad yta/m ²	Schakt/löpm	Volym/m ³
	42 ha			

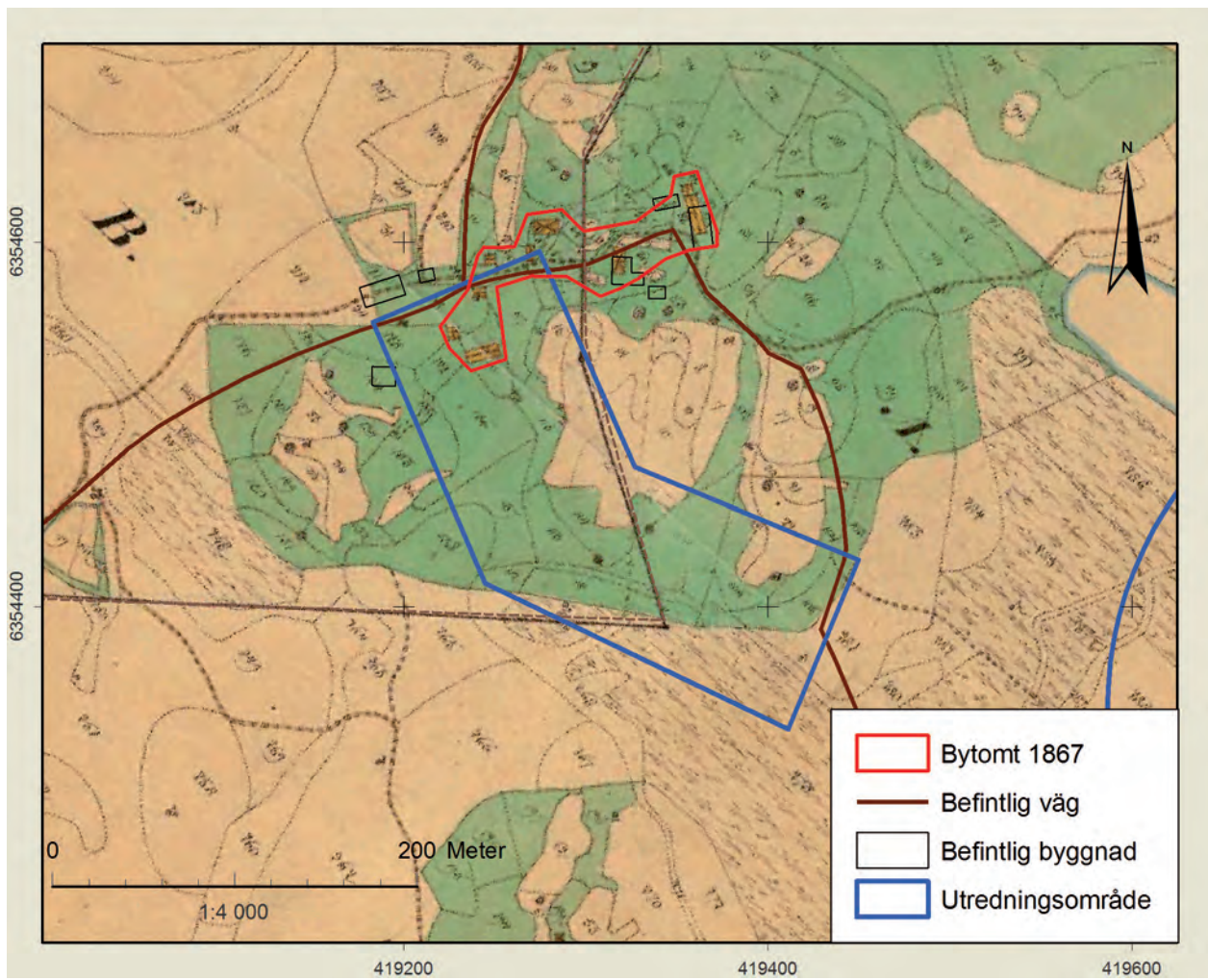
UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Uppgifter ur RAA:s fornl.reg	Sammansatta lämningar:			
Lämningar: Torplämningar				
Undersökningsresultat	Sammansatta lämningar:			
Anläggningar:				
Totalt antal undersökta	-gravar: 0	-boplatkonstruktioner: 0		
Datering:				

RAÄ nr/ Obj-ID	Lämningstyp	Beskrivning	Status	Åtgärdsförslag
60	Lägenhetsbebyggelse	Torp, bebodd 1807-1938. Kallad "Björnön". Husgrund, jordkällare samt åkerytor synliga. Åkrarna kantas av röjningsrösen och stentippar av sentida karaktär.	ÖKHL	Berörs knappast. Hänsyn
61	Lägenhetsbebyggelse	Backstuga/torp, bebodd 1862-1924. Husgrund och jordkällare synliga. En mindre röjd yta syns öster om husgrunden. Denna kantas av röjningsrösen av sentida karaktär.	ÖKHL	Hänsyn.
80	Lägenhetsbebyggelse	Torp, bebodd 1824-1922. På ekonomiska kartan står "Åsen". Ladugården stod ännu kvar på 1950-talet (syns på ekonomiska kartan) - idag finns en kvarstående vägg i V och delar av grunden kvar. Husgrunden ligger på ett impediment. Åkermarken runt torpet var ännu uppodlat enligt 1950-talsekonomen. Åkerytorna omgärdas av röjningsrösen av sentida karaktär.	ÖKHL	Hänsyn.
Id 1	Kolbottnar	Tre runda kolbottnar, 14-17 meter i diameter, 0,3-0,4 meter höga	ÖKHL	Ingen åtgärd
Id 2	Kolbotten	Kolbotten, rund, 16 meter i diameter, 0,3 meter hög.	ÖKHL	Ingen åtgärd
Id 3	Kolbotten	Kolbotten, rund, 17 meter i diameter, 0,4 meter hög.	ÖKHL	Ingen åtgärd
Id 4	Kolbotten	Kolbotten, rund, 10 meter i diameter, 0,3 meter hög.	ÖKHL	Ingen åtgärd
Id 5	Gårds-/bytomt	Bytomt enligt Laga skiftes kartan från 1867. Äldsta skriftliga belägg för namnet "Boaltt" är från 1560.	R	Vägen bör flyttas, annars AU2 eller FU.

Figur 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan med utredningsområden samt resultat redovisade. Skala 1:10 000.

Figur 2. Utdrag ur Laga skifteskartan från 1867 (Lantmäteriet 06-anj-52). Dagens vägar och byggnader samt utredningsområdet redovisade tillsammans med Norra Bohults bytomt från 1867 års karta.

Arkeologisk rapport 2011:27
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM